

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm XIV. Si cautio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

habenti, etiam Rector provisionem facere debeat.

3 Not. II. Pars litigans cogi potest, ut communia instrumenta edat, ut dixi in c. 10. de probat. & tradit Gl. hic. Hinc infert Innoc. hic, quem alij sequuntur, si actor a sententiâ contra se latâ appellavit, sed copiam eius non habeat, quod reum cogere possit ad edendum, quia acta iudicii communia sunt, idèq; exhiberi debent siue iudice ex officio petente, siue ad instantiam partis. l. 2. junctâ Rubricâ. Immo. ff. de edendo. quod si & ipse Reus neget se copiam actorum habere, tum interrogari potest, num talis pro ipso sententiâ lata sit. l. pensile. ff. de interrog. action. ac denique, si negaverit latam esse, cogendus est renuntiare sententiæ, si fortè lata sit, vel iudex pronuntiabit, si lata sit, ut nullas vires habeat. Argum. l. Non alienum. si tamen dolo caruit Reus, seu errore ductus ita respondit, restituendus erit, vide Felin. hic num. 11.

CAPITVLVM XIII.

Imputari.

PARAPHRASIS.

Aliquis in iudicio produxit duas scripturas inuicem contrarias, hoc casu, ait Greg. IX. quod fidem sibi inuicem derogent, & idè non probent, quare sibi imputet, qui tales scripturas produxit, cum in ipsius arbitrio fuerit alterutram non proferre.

SUMMARIVM.

1. Qui contrarias scripturas producit, nihil probat.
2. Producent instrumenta censetur omnia in eis contenta confiteri.
3. Si à partibus diuersis contraria instrumenta producantur, utri fides haberi debeat à iudice.

3 NOT. Vnic. Qui scripturas contrarias in iudicio producit, nihil probat, sumptum id est ex l. 14. C. hoc tit. scripturæ diuersæ fidem sibi inuicem derogantes ab vnâ, eadèmq; parte prolata nihil firmitatis ha-

bere poterunt, ut si in vnâ contineatur te hoc die & loco ædes emisse solum, in alterâ te emisse cum vxore.

Hinc regulam colligunt DD. quod contraria probando allegans repellendus sit, quod locum habet non tantum in actore, sed etiam in Reo excipiente, teste Andrea hic n. 5. gl. cit. l. Scriptura. in addit. vbi rectè monent, facilius Reum ad sui defensionem contraria allegantem sustineri, iuxta Rog. 42. & 167. Digestorum, quàm allegantem contraria probandi causa.

His accedit, quod Innoc. notat in c. Cum olim. in fine, de censibus. quod producent instrumenta censetur omnia confiteri, quæ in iis continentur, itaq; si ea contraria sunt, sequitur, quod producent, & contraria probationis causâ alleget, & eadem tacitè confiteatur. Et quæ hic dicuntur, magis etiam locum habent, si in communi instrumento contraria reperiantur, quod nulla inde probatio fiat, si tamen commodo aliquo intellectu, aut casuum diuisione contrarietas tolli possit, talis intellectus praferri debet. c. Inter. 6. hoc tit.

3 Quæres: Si à partibus diuersis contraria instrumenta producantur, utri fidem habere debet iudex. R. in primis, quæ dignior scriptura est, v. g. publica, aut magis authentica testibus alijsq; iudiciis confirmata, praferri debet, ut Abbas hic docet n. 3. & sumitur ex l. Optimam. 14. C. de contrahendâ stipulat. sin autem paræ autoritatis videantur, tunc elisa censetur probatio, idèque Reus absoluendus erit, secundum DD. hic apud Andr. n. 6. Abbatem n. 6.

CAPITVLVM XIV.

Si cautio.

PARAPHRASIS.

Titius petebat à Caio aureos 100. atque ad intentionem suam probandam produxit cautionem, in quâ Caius indeterminatè nullâque expressâ causâ confitebatur se debere Titio aureos 100. hoc casu idem Titius probare tenetur debitum, si autem in productâ cautione Caius confiteatur

se debitorem esse ex causâ determinatâ, v. g. accepti mutui, tunc statur eius confessione, nisi probet se indebitè promississe, aut confessum fuisse.

Nomine cautionis intelligi debet promissio, cui nec pignus, nec fidei iussio adjecta, sed nudè facta est, siue stipulatio aut scriptura publica, vel priuata interuenierit siue non. *l. Sancimus. 3. C. de verb. signif.*

SUMMARYM.

1. Cautio seu promissio dandi aut faciendi facta, non expressâ causâ, nullam actionem vel obligationem parit, etiam in foro canonico, nisi actor probet, verè debitum esse.

2. Limitatur.

3. Si in cautione seu promissione causa debiti continetur, standum est confessione. Nisi contentus per errorem se confessum esse indebitum ostendas, vel exceptionem non numeratâ pecunia in contractu mutui intra biennium obieciat.

NOT. I. Si cautio, seu promissio dandi, aut faciendi facta sit, non expressâ causâ, nulla inde actio & obligatio in foro externo, etiam canonico nascitur, nisi actor probet verè debitum esse. ita habetur etiam in *l. De indebito. 25. §. ult. ff. de probat.* Sc videri potest *Felin. hic. n. 1.* ratio dari debet, quia obligatio dandi vel faciendi, ipsūque jus & actio petendi non oritur, nisi ex causâ, seu titulo, cum itaque nulla expressa sit, præsumitur per errorem promissio emanasse, aut sub conditione facta, quæ conditio impleta non sit, ita vt competat conditio dati ob causam, causâ non secutâ, præterquam si actor titulum seu causam debiti ostendat. His consentiunt ea, quæ dixi *lib. 3. Th. Mor. Tract. 4. cap. 2. n. 3.* ex pacto nudo secundum forum etiam canonicum actionem non oriri, nisi causa expressa sit, vel ea ab actore demonstrari possit.

Limitationes sunt tamen plures apud *Felinum hic.* si versemur in casu, in quo donatio præsumitur, vt si diues indigenti promittat; vel si merita antecesserunt, ob quæ promissum videatur. & plura reperies apud

Menoch. in arbitr. casu 88. Altera, si promissio facta sit Ecclesiæ, quia sufficiens ad est causa pietatis & religionis.

3. Confessio liberatoria facta ab eo, qui remittere potest, vim pacti continet, & liberationem debiti inducit, vt si Titius dicat Caio, confiteor nihil mihi à te deberi. *l. tale. 40. ff. de pactis.*

4. Si quis confiteatur rem suam non esse, tunc pro derelictâ eam habere censetur, vt alterius accipientis fiat. *l. 2. ff. pro derelicto.*

5. Nisi præsumptio adsit, excidisse causam promissionis & obligationis, vt si promissio, aut confessio geminata sit, nam geminata seu repetita cautionis magnam vim esse docet *Bartolus* communiter receptus in *l. Cum scimus. C. de agricolis lib. 11. Doctores in l. Mulier. 22. C. ad Velleianum,* vbi aiunt, quod confessio aut promissio geminata non expressâ causâ actionem pariat, plura vide apud *Felin.*

NOT. II. Si in cautione seu promissione causa debiti contineatur v. g. ex deposito, ex donato, tunc standum est confessione, nisi is, qui conuenitur, ostendat se per errorem confessum esse indebitum, quod existimabat esse debitum. *Argum. e. ult. de solut.* vel nisi exceptio non numeratâ pecuniâ obieciatur intra biennium in mutui contractu. *C. de non numeratâ pecuniâ, & dixi lib. 3. Th. Mor. Tract. 4. cap. 15. in fine.*

CAPITVLVM XV.

Cum P.

PARAPHRASIS.

Quidam tabellio morte præuentus, contractus, quos in notam seu protocollum receperat, in publica instrumenta non redegit seu perfecit, hoc casu ait Greg. IX. ad petitionem eorum, ad quos acta pertinent, alium Notarium, iudicis interueniente autoritate, posse in publicam scripturam formam redigere, ita vt perpetuam obtineant firmitatem.

SUMMARYM.

1. Notario mortuo substitui alius Notarius potest,